

Με το σημερινό τείχος η Ουτοπία εισέρχεται στο 15ο έτος από την έκδοσή της. Το 1992 ο νικηφόρος καπιταλισμός, με ηγετική δύναμη τις ΗΠΑ, υποσχόταν μια αιώνια καπιταλιστική ειρήνη. Η ανθρωπότητα είχε πλέον απαλλαγεί από τον φόβο του κομμουνισμού και ο Φουκουγιάμα είχε προβλέψει το τέλος της ιστορίας. Οι προφητείες διαψεύστηκαν νωρίτερα απ' ό,τι θα μπορούσε να προβλέψει κανείς. Χωρίς ουσιαστικό αντίπαλο, χωρίς αντίπαλο δέος, ο ιμπεριαλισμός των ΗΠΑ, συνελικουρούμενος από την ΕΕ, πίστεψε ότι μπορεί να πραγματοποιήσει το παλαιό του όνειρο: την παγκόσμια ηγεμονία. Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και οι πόλεμοι της Μέσης Ανατολής και του Αφγανιστάν είναι «στιγμές» της βάρβαρης πρακτικής των ΗΠΑ για την κατάκτηση ενεργειακών πηγών, αγορών και για τον έλεγχο μιας περιοχής με ιδιαίτερη στρατηγική σημασία. Πρώτη λοιπόν διάψευση: η αμερικανική ειρήνη. Αλλά οι πόλεμοι απαιτούσαν πάντα και απαιτούν ιδεολογική κάλυψη. Δεύτερος απολογητής, ο καθηγητής Χάντιγκτον, που ερμήνευσε τους νεοαποικιακούς πολέμους ως προϊόν της σύγκρουσης πολιτισμών: της «δημοκρατικής» κ.λπ. Δύσης, με τη «φονταμενταλιστική» Ανατολή. Αλλά τα γεγονότα διέψευσαν τους απολογητές και –το κυριότερο– απέδειξαν ότι η νεο-ιμπεριαλιστική εξόρμηση θα έβρισκε μια απροσδόκητη αντίσταση από την πλευρά των λαών. Η Γιουγκοσλαβία διαλύθηκε. Αλλά στο Ιράκ οι κατακτητές έχουν εγκλωβιστεί σε ένα «νέο Βιετνάμ» και στο Αφγανιστάν είναι ανίκανοι να αντιμετωπίσουν το δημιούργημά τους: τους μεσαιωνικούς Ταλιμπάν. Τέλος, η Χεζμπολάχ κατέριψε τον μύθο του αήττητου της πολεμικής μηχανής του Ισραήλ.

Ο καπιταλισμός δεν είναι «χάρτινη τίγρη». Αλλά οι πόλεμοι της Νέας Τάξης είναι η ακραία, βάρβαρη έκφραση της όξινσης των ενδογενών του αντιθέσεων. Της αντίθεσης κεφαλαίου και εργασίας, αναπτυσσόμενων καπιταλισμών και «Τρίτου Κόσμου», της όξινσης της αντίθεσης ανθρώπου-φύσης κ.λπ., κ.λπ. Η ανθρωπότητα έχει εισέλθει σε μια εξαιρετικά επικίνδυνη περίοδο της Ιστορίας μας. Αλλά αυτό που δεν φαινόταν το 1992 αρχίζει να γίνεται σήμερα διακριτό: η στροφή χωρών της Λατινικής Αμερικής προς αριστερά. Η αντίσταση των θυμάτων των νεο-ιμπεριαλιστικών πολέμων. Τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης του εργατικού κινήματος την Ευρώπη. Τέλος, η κατάρρευση του μύθου της παντοδυναμίας των ΗΠΑ και γενικότερα του καπιταλισμού. Οι ιδεολόγοι αρέσκονταν και αρέσκονται να παρουσιάζουν την κεφαλαιοκρατική κοινωνία ως την τελευταία μορφή κοινωνικής συμβίωσης. Τα γεγονότα άρχιζαν ήδη να τους διαψεύδουν. Παρά την αποτυχία του «πρώτου άλματος προς τον ουρανό», ο σοσιαλισμός είναι τραγικά επίκαιρος. Είναι ο αναγκαίος όρος για την επιβίωση της ανθρωπότητας. Η αλήθεια αυτής της απόφραξης γίνεται όλο και περισσότερο προφανής.

Και η Ουτοπία «περιοδικό θεωρίας και πολιτισμού» πώς προσδιορίζει το στίγμα της στον σημερινό κόσμο της ήττας, της απογοήτευσης, του κυρίαρχου ατομισμού, της διάλυσης των κοινωνικών σχέσεων, αλλά και της αντίστασης στην καπιταλιστική βαρβαρότητα και των ενδείξεων ότι η ελπίδα δεν αποτελεί αιτιατό, αλλά προϊόν έλλογης ανάλυσης

των αντινομιών του σημερινού κόσμου: Η Ουτοπία επιδιώκει να είναι «ουτοπική» και ταυτόχρονα «ρεαλιστική». Δηλαδή να συμβάλει, στο ελάχιστο που μπορεί, στην ανελέητη κριτική του παρόντος. Ταυτόχρονα, χωρίς αφελείς αισιοδοξίες και επιστημονικοφανείς βεβηλοματισμούς, να ανιχνεύσει, στη σημερινή πραγματικότητα, τις θετικές δυνατότητες του κόσμου. Να ανιχνεύσει το «μη εισέτι υπάρχον», το οποίο εντούτοις θα αποτελέσει τη θετική υπέρβαση των αντινομιών της καπιταλιστικής κοινωνίας.

Εποχή της ήττας και της σύγχυσης. Εποχή όπου διανοητικά κατασκευάσματα εξωπραγματικά διαφημίζονται ως η σύγχρονη έκφραση της επαναστατικής θεωρίας. Τέτοιες είναι, π.χ., οι θεωρίες για την «άνηλη εργασία» και τα περί «αυτοκρατορίας». Δύο άρθρα του σημερινού τεύχους επιχειρούν μια ανασκευή αυτών των ιδεολογημάτων.

Αλλά το μεγαλύτερο μέρος του τεύχους είναι αφιερωμένο στη θεωρητική διερεύνηση προβλημάτων της μαρξιστικής θεωρίας, όπως η κριτική της πολιτικής από τον Μαρξ, το πρόβλημα της σχέσης μεταξύ υπεραξίας και ποσοστού κέρδους στο έργο του Μαρξ, το πρόβλημα της διαλεκτικής σε σχέση με τον Χέγκελ, τον Μαρκούζε και προπαντός σε σχέση με τη σημερινή πραγματικότητα. Τέσσερα άρθρα της δεύτερης ενότητας είναι εισηγήσεις σε συνέδριο για τη διαλεκτική που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Σεπτέμβριο στο Παρίσι, οι οργανωτές του οποίου μας παραχώρησαν το δικαίωμα της μετάφρασης. (Στο Συνέδριο μετείχαν ως εισηγητές οι Σάββας Μιχαήλ και Ευτύχης Μπιτσάκης).

Τέλος, και στο σημερινό τεύχος δημοσιεύονται κείμενα για επίκαιρα προβλήματα, όπως οι νεο-ιμπεριαλιστικοί πόλεμοι, η ιδεολογική εκστρατεία εναντίον των Μουσουλμάνων (Πάπας κ.λπ.), οι αντισυνταγματικές ενέργειες και αξιώσεις της ελληνικής ιεραρχίας. Ακόμα άρθρα για την κρίση στα ΤΕΙ, την κρίση στο Αιγαίο και τις ταραχές στα γαλλικά προάστια. Σχετικά με την τέχνη, εμπειριστατωμένο άρθρο για τον σύγχρονο βραζιλιάνικο κινηματογράφο. Και, όπως πάντα, το Χρονικό του Βιβλίου.

Το σημερινό τεύχος εικονογραφείται με έργα της Maria-Sybilla Merian, εντομολόγου και επιστημονικής εικονογράφου, επιλεγμένα από τη ζωγράφο Μαρία Κοκκίνου.